

Ekonomika veřejného sektoru

Církve a náboženské společnosti

Proč by měl ekonom zkoumat oblast církví a náboženských společností?

- Jsou součástí veřejného sektoru, hospodaří s určitými prostředky a tedy spoluvytváří předmět studia veřejné ekonomie
- Utváří normy, formují preference a instituce, a tak spoluvytvářejí předmět studia ekonomické teorie

Tři přístupy ekonomie k problematice církví a náboženských společností

- Utilitaristický přístup – Garry S. Becker
- Realistický a ekonomizující přístup – Adam Smith
- Realistický a institucionální přístup – Walter Eucken

ÚROVEN	FREKVENCE (roky)	ÚČEL
Ukotvení: neformální instituce, zvyky, tradice, normy, náboženství	100 - 1000	Často nekalkulovaný; spontánní (caveat: diskuse)
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>		
Institucionální prostředí: formální pravidla hry – zvláště pak vlastnictví (politické zřízení, soudnictví, byrokracie)	10-100	Uspořádat institucionální prostředí 1. stupeň efektivní alokace (efektivní alokace prvního řádu?)
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>		
Vláda: průběh hry- zvláště pak kontrakty (uzavírání dohod) (vyrovnávání se vládních struktur s transakcemi (dohodami))	1-10	Uspořádat strukturu vlády 2. stupeň efektivní alokace
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>		
Alokace zdrojů a zaměstnanost (ceny a množství; vyrovnávání nabídky a poptávky)	děje se neustále	Uspořádat mezní hodnoty 3. stupeň efektivní alokace

Ukotvení:
neformální instituce,
zvyky, tradice,
normy, náboženství

100 - 1000

Často nekalkulovaný;
spontánní
(caveat: diskuse)

Institucionální
prostředí:
formální pravidla
hry – zvláště pak
vlastnictví (politické
zřízení, soudnictví,
byrokracie)

10-100

Uspořádat institucionální
prostředí
1. stupeň efektivní
alokace (efektivní alokace
prvního řádu?)

Vláda:
průběh hry- zvláště
pak kontrakty
(uzavírání dohod)
(vyrovnávání se
vládních struktur
s transakcemi
(dohodami))

1-10

Uspořádat strukturu vlády
2. stupeň efektivní
alokace

Alokace zdrojů a
zaměstnanost
(ceny a množství;
vyrovnávání nabídky
a poptávky)

děje se neustále

Uspořádat mezní hodnoty
3. stupeň efektivní
alokace

Náboženské kořeny sociálních politik

	Katolická tradice	Luteránská tradice	Reformovaní protestanti (kalvinisté, puritáni)
Zavedení hlavních výhod státu blahobytu (penze invalidní důchod, nemocenská, nezaměstnanost)	Pozdě	Brzy	Pozdě
Zavedení sociální pomoci	Velmi pozdě (Francie 1989, Irsko 1977; Itálie, Řecko, Španělsko: dodnes žádný národní systém)	Pozdě (Švédsko 1980, Dánsko 1976, Německo 1961)	Časně (US 1935, UK 1948, Australia 1944)
Struktura veřejného systému pomoci	Dílčí (mnoho programů sociální pomoci, pokrývající odlišné skupiny a rizika)	Universální, jednotná (jeden program sociální pomoci)	Dílčí (mnoho programů sociální pomoci, pokrývající odlišné skupiny a rizika)
Štědrost příspěvků sociální pomoci	Skrovná	Štědrá	Skrovná

Kritéria ovlivňující vztahy církve a státu

- Jaká je religiozita společnosti?
- Existuje státní církev, preferovaná církev či je postavení všech církví rovné?
- Je charakter státu světský či náboženský?
- Jak jsou financovány církve a náboženské společnosti?

SYSTÉM VZTAHU STÁTU A CÍRKVÍ

SYSTÉM KONFESIJNÍ

SYSTÉM SVĚTSKÝ

(SEKULÁRNÍ)

výlučný

toleranční

odlukový

kooperační

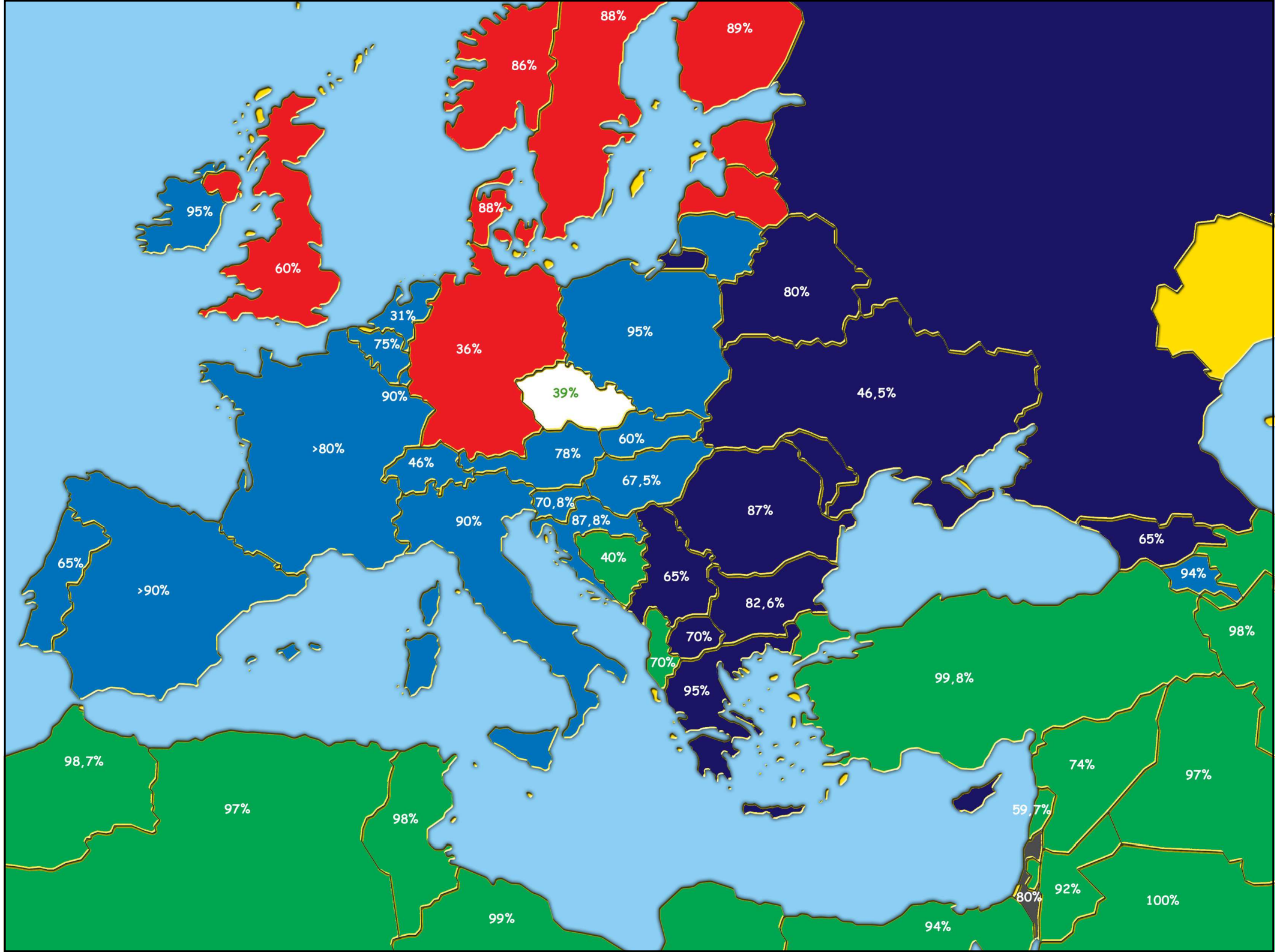
**s odlukou
přátelskou**

**s odlukou
nepřátelskou**

Stát a CNS v Evropské unii

Stát a CNS v Evropě

Identifikace, kooperace, odluka

- Státní církev – Dánsko, Řecko, Finsko, Spojené Království
- Privilegovaná církev – Španělsko, Itálie, Portugalsko, Švédsko
- Rovnost CNS – Belgie, Německo, Francie, Irsko, Rakousko, Nizozemí

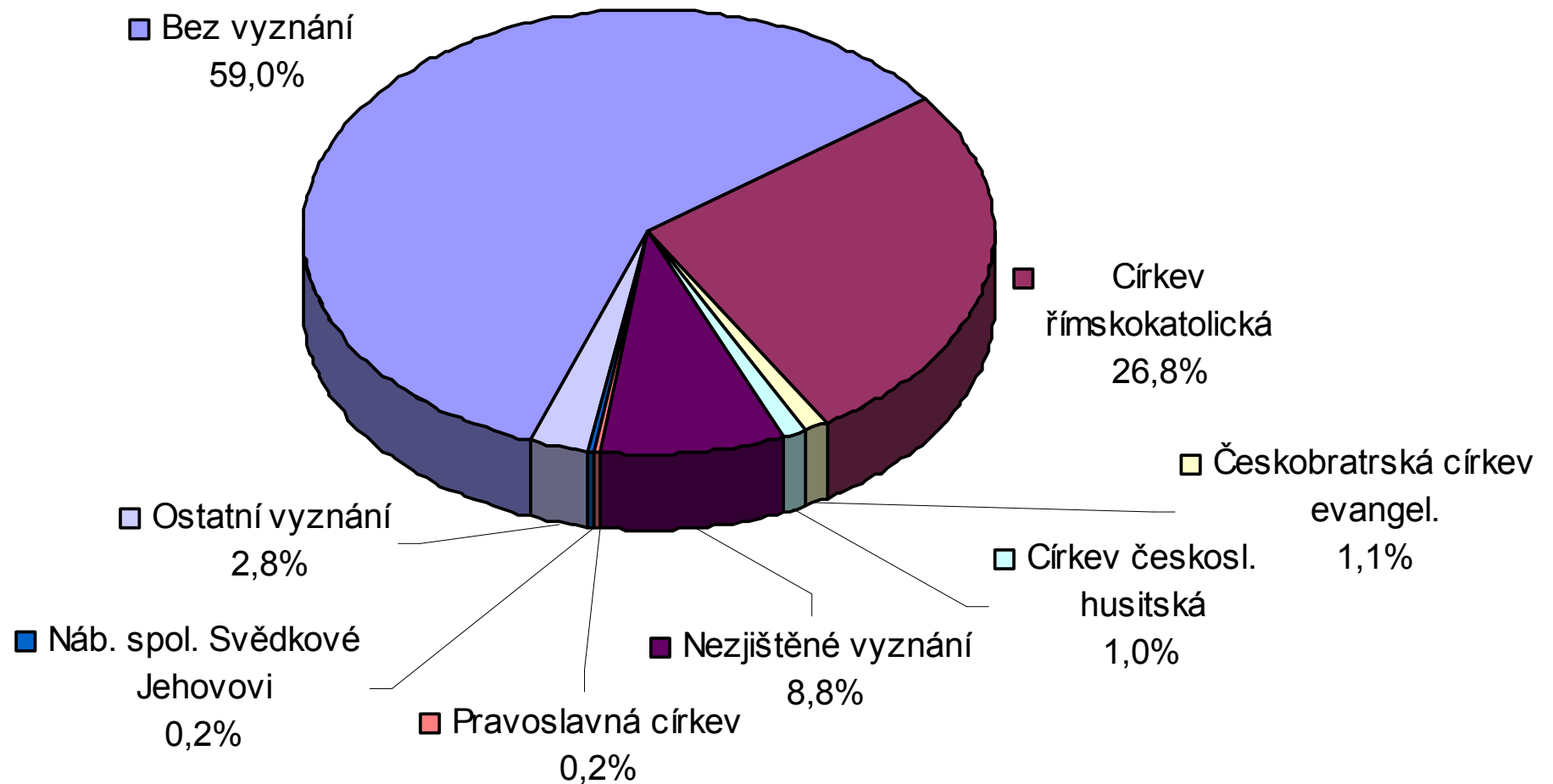
Financování církví v Evropě

- Stát hradí činnost CNS – Belgie, Řecko (pouze Pravoslavná církev),
- Církevní daň – Dánsko, Německo, Rakousko, Finsko (pouze Luterská a pravoslavná církev), Švédsko (pouze Švédská církev)
- Assignace – Itálie, Španělsko (pouze KC)
- Hospodářská samostatnost – Francie, Irsko, Portugalsko, Spojené Království

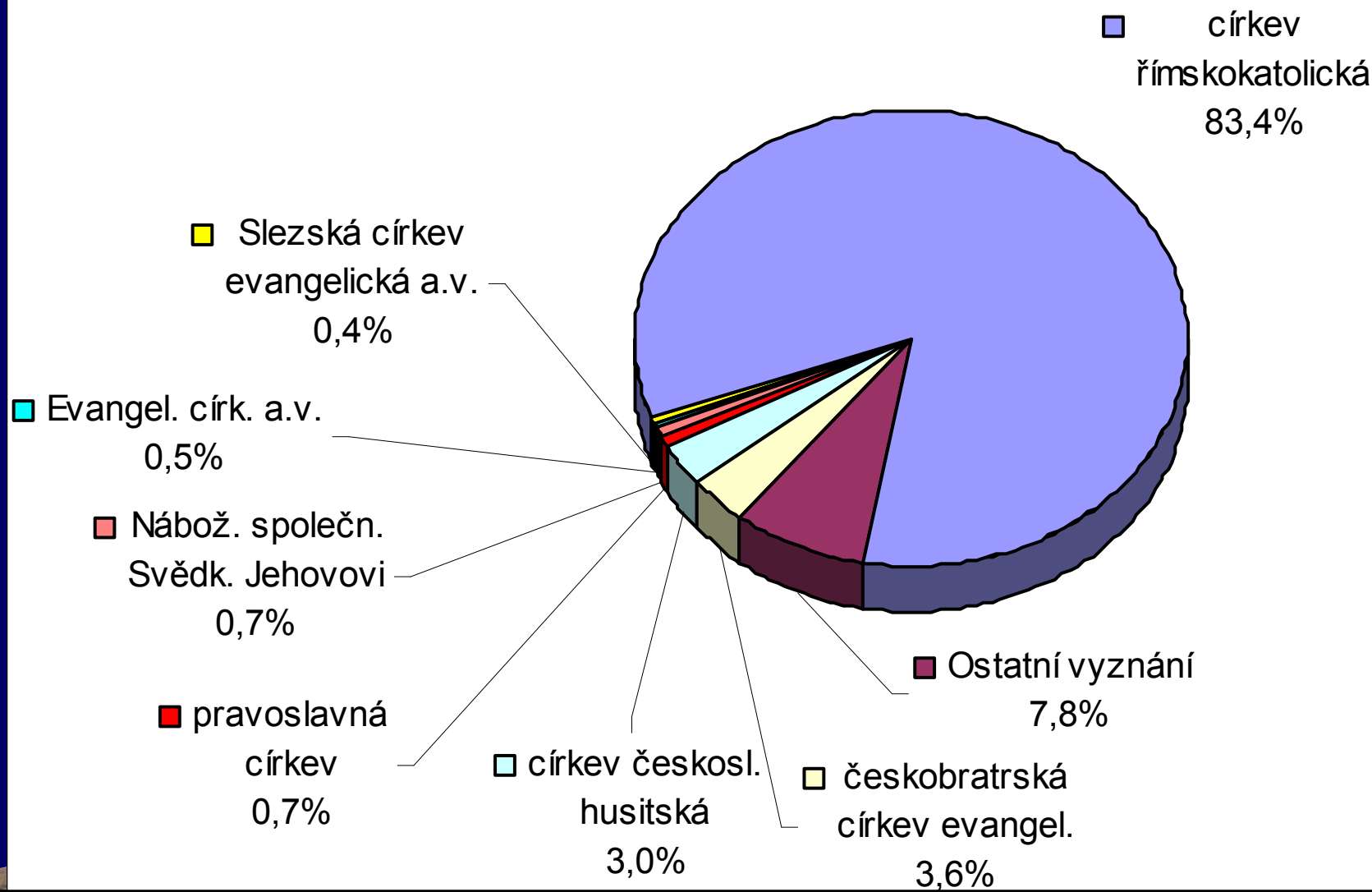
Religiozita v ČR

Podíl počtu věřících na počtu obyvatel

Podíl věřících hlásících se ke konkrétní CNS

Rozdělení věřících hlásících se ke konkrétní CNS

Prameny konfesního práva v ČR

- Listina základních lidských práv a svobod
- Zákon č. 3/2002 Sb. ve znění úprav Ústavního soudu
- Zákon 218/1949 Sb. o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem
- Jiné zákony
- Vnitřní normy CNS – např. Codex iuris canonici
- Mezinárodní smlouvy

Úpravy Ústavního soudu

(2) Registrovaná církev a náboženská společnost může navrhnout k evidenci orgán církve a náboženské společnosti nebo řeholní a jinou církevní instituci založenou v církvi a náboženské společnosti podle jejích vnitřních předpisů za účelem organizace, vyznávání a šíření náboženské víry jako právnickou osobu podle tohoto zákona.

X

Církev a náboženská společnost spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech.

regnum1

Jestliže tedy ustanovení § 6 odst. 2 zákona č. 3/2002 Sb. omezuje právo církve a náboženské společnosti navrhnout k evidenci církevní právnickou osobu toliko "za účelem organizace, vyznávání a šíření náboženské víry", je takto restriktivně vymezené pojetí ve zjevném rozporu se samotným cílem a smyslem církví a náboženských společností a svědčí o jejich zásadním nepochopení, neboť jejich aktivity se přirozeně neredukují toliko na prezentaci náboženské víry, nýbrž svojí činností navenek, překračující omezení na pouhý výkon náboženství, vyznačují do celé společnosti a představují tak i nezbytný předpoklad fungování občanské společnosti. Toto omezení zjevně odporuje čl. 16 odst. 2 Listiny, neboť tento článek garantuje právo církví a náboženských společností zřizovat řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech, zatímco ustanovení § 6 odst. 2 (stejně jako ustanovení navazující - § 28 odst. 5) podmiňuje právní vznik církevních právnických osob evidencí prováděnou ministerstvem.

Evidence totiž svojí podstatou (na rozdíl od registrace) nepředstavuje konstitutivní, nýbrž toliko deklaratorní právní akt, Proto také může být k evidenci navrhována již "založená instituce" a účinky evidence se zásadně datují zpětně, tzn. již ke dni založení církevní právnické osoby registrovanou církví nebo náboženskou společností, a nikoliv až ke dni evidence.

caput, 8/17/2006

- Ministerstvo zahájí řízení o zrušení oprávnění k výkonu zvláštních práv
- b) pokud registrovaná církev a náboženská společnost nezveřejňuje každoročně výroční zprávu podle § 7 odst. 3,
- Tato úprava podle názoru Ústavního soudu zjevně nerespektuje princip proporcionality

Snímek 16

regnum2

Tato úprava podle názoru Ústavního soudu zjevně nerespektuje princip proporcionality, podle něhož by měla zákonná úprava důsledně zachovávat vyvážený vztah mezi porušením práva ze strany církve a náboženské společnosti na straně jedné a mezi uplatněnou sankcí státem na straně druhé. V daném případě však zmíněná proporcionalita není zachována, jelikož za pochybení církví a náboženských společností v oblasti výhradně informační povinnosti následuje sankce, spadající svojí povahou do oblasti náboženské činnosti.

caput, 8/17/2006

Podnikání a jiná výdělečná činnost církve a náboženské společnosti mohou být pouze její doplňkovou výdělečnou činností a dosažený zisk smí být použit jen k naplnění cílů činnosti církve a náboženské společnosti....

X

Omezování církví a náboženských společností svobodně disponovat svými legálně nabytými příjmy toliko na oblast vyznávání náboženské víry proto představuje svévolný zásah ze strany státu do soukromoprávní podstaty těchto subjektů, přičemž tento zásah zjevně není legitimován žádným relevantním veřejným zájmem; obdobná argumentace, byť ve vztahu k podnikání politických stran a nikoli církví a náboženských společností, byla Ústavním soudem (již) použita.

Právní postavení církví a náboženských společností a církevních právnických osob (CPO)

Církev či náboženská společnost vzniká dobrovolným sdružováním fyzických osob

Církev se stává právnickou osobou registrací, splňující podmínky uvedené v zákoně 3/2002 Sb.

Církevní právnická osoba vzniká založením příslušným orgánem registrované CNS podle jejího základního dokumentu. Tento orgán pak podá návrh na evidenci církevní právnické osoby

Zvláštní práva církví a náboženských společností

- Být financována podle zvláštního právního předpisu o finančním zabezpečení církví a náboženských společností.
- Konat obřady, při nichž jsou uzavírány církevní sňatky podle zvláštního právního předpisu.
- Pověřit osoby vykonávající duchovenskou činnost k výkonu duchovenské služby v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova.
- Pověřit osoby vykonávající duchovenskou činnost k výkonu duchovenské služby v ozbrojených silách České republiky.
- Vyučovat náboženství na státních školách podle zvláštního právního předpisu.
- Zachovávat povinnost mlčenlivosti duchovními v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství, je-li tato povinnost tradiční součástí učení církve a náboženské společnosti nejméně 50 let; tím není dotčena povinnost překazit trestný čin uložená zvláštním zákonem.
- Zřizovat církevní školy podle zvláštního právního předpisu.

Církevní právnické osoby

- základní územní jednotky (farnosti, sbory, misijní skupiny, ...)
- Vyšší organizační složky (biskupství, konference, církevní provincie, eparchie, ...)
- Charity a diakonie
- Řehole
- Jiné – vzdělávací instituty, kapituly, centra pro mládež či rodinu, komunity, bratrstva, atd.

Církev / Náboženská společnost	Sbory, farnosti, obce	Vyšší org. složky	Charity a diakonie	Řeholní řády	Jiné CPO	CELKEM	%
Apoštolská církev	37	~	1	~	3	41	0,83
Bratrská jednota baptistů	33	~	~	~	~	33	0,67
Církev adventistů sedmého dne	143	2	~	~	~	145	2,94
Církev bratrská	57	~	11	~	~	68	1,38
Církev československá husitská	298	5	4	~	1	308	6,23
Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů	~	~	~	~	~	0	0,00
Církev Křesťanská společenství	49	~	~	~	~	49	0,99
Církev řeckokatolická	25	1	~	~	~	26	0,53
Církev římskokatolická	3 168	13	177	170	53	3 581	72,49
Česká hinduistická náboženská společnost	~	~	~	~	~	0	0,00
Českobratrská církev evangelická	263	14	32	~	~	309	6,26
Evangelická církev augsburského vyznání v ČR	3	~	~	~	~	3	0,06
Evangelická církev metodistická	15	~	6	~	~	21	0,43
Federace židovských obcí v České republice	10	~	~	~	1	11	0,22
Jednota bratrská	18	~	~	~	~	18	0,36
Křesťanské sbory	35	~	~	~	~	35	0,71
Luterská evangelická církev a. v. v České republice	1	~	~	~	~	1	0,02
Hnutí Hare Krišna	~	~	~	~	2	2	0,04
Náboženská společnost českých unitářů	3	~	~	~	~	3	0,06
Náboženská společnost Svědkové Jehovovi	160	~	~	~	~	160	3,24
Novoapoštolská církev v ČR	~	~	~	~	~	0	0,00
Obec křesťanů v České republice	~	~	~	~	~	0	0,00
Pravoslavná církev v českých zemích	74	2	~	5	~	81	1,64
Slezská církev evangelická augsburského vyznání	21	5	1	~	~	27	0,55
Starokatolická církev v České republice	18	~	~	~	~	18	0,36
CELKEM	4 431	42	232	175	60	4 940	100,00
%	80,70	0,85	4,70	3,54	1,21	100	

Financování církví a náboženských společností

- Státní příspěvek na základě zákona 218/1949 Sb.
- Dotace na veřejně prospěšné aktivity – především sociální služby a vzdělávání
- Ostatní zdroje příjmů – sbírky, dary při příležitosti církevních úkonů, výnosy z majetku

Název	Počet duchovních (přepočtený)	Platy duchovních	Pojistné duchovních	Platy administrativy	Pojistné administrativy	Věcné náklady	Údržba církevních o majetku	CELKEM	%
Církev římskokatolická celkem	2 753,68	445 358 482	155 806 501	21 923 200	7 663 279	20 892 000	18 666 400	670 309 862	66
Českobratrská církev evangelická	228,62	39 355 985	13 774 594	2 057 000	719 950	2 286 600	1 421 400	59 615 529	6
Církev československá husitská	388,84	64 696 787	22 643 401	3 134 800	1 097 180	3 485 400	2 166 600	97 224 168	10
Slezská církev evangelická augsburského vyz.	87,00	15 506 114	5 427 035	710 600	248 710	791 800	563 500	23 247 759	2
Pražská pravoslavná eparchie	101,74	15 263 767	5 342 314	843 200	295 117	939 800	584 200	23 268 398	2
Moravská eparchie Pravoslavné církve	53,50	8 657 836	3 030 178	397 800	139 230	440 300	273 700	12 939 044	1
Apoštolská církev	156,17	24 695 776	8 643 332	1 190 000	416 500	1 320 900	821 100	37 087 608	4
Církev bratrská	90,62	14 806 699	5 182 239	724 200	253 470	806 600	501 400	22 274 608	2
Církev řeckokatolická	36,91	5 990 577	2 096 656	312 800	109 480	347 800	216 200	9 073 513	1
Evangelická církev augsburského vyznání v ČR	11,09	2 009 020	703 140	88 400	30 940	99 900	62 100	2 993 500	0
Evangelická církev metodistická	45,38	7 733 470	2 706 656	333 200	116 620	370 000	230 000	11 489 946	1
Jednota bratrská	73,25	12 706 871	4 447 317	540 600	189 210	599 400	372 600	18 855 998	2
Luterská evangelická církev a.v. v ČR	13,50	2 634 525	922 070	105 400	36 890	114 700	0	3 813 585	0
Starokatolická církev v ČR	35,00	5 581 938	1 953 638	285 600	99 960	318 200	197 800	8 437 136	1
Federace židovských obcí v České republice	36,59	6 733 436	2 356 658	306 000	107 100	340 400	211 600	10 055 194	1
Náboženská společnost českých unitářů	3,00	584 721	204 652	23 800	8 330	29 600	0	851 103	0
Bratrská jednota baptistů	21,70	3 647 124	1 276 590	292 400	102 340	325 600	202 400	5 846 454	1
Církev adventistů sedmého dne	0,00	0	0	731 000	255 850	0	0	986 850	0
Ostatní církve a náboženské společnosti celkem	1 382,91	230 604 646	80 710 470	12 076 800	4 226 877	12 617 000	7 824 600	348 060 393	34
CELKEM	4 136,59	675 963 128	236 516 971	34 000 000	11 890 156	33 509 000	26 491 000	1 018 370 255	100 %
%		66	23	3	1	3	3	100%	

Název	2005	Počet věřících na jednoho duchovního
Církev římskokatolická celkem	2 753,68	998
Českokobratrská církev evangelická	228,62	514
Církev československá husitská	388,84	256
Slezská církev evangelická augsburského vyznání	87,00	161
Pravoslavná církev v českých zemích	155,24	148
Apoštolská církev	156,17	29
Církev bratrská	90,62	110
Církev řeckokatolická	36,91	209
Evangelická církev augsburského vyznání v České republice	11,09	1345
Evangelická církev metodistická	45,38	60
Jednota bratrská	73,25	47
Luterská evangelická církev a.v. v České republice	13,50	401
Starokatolická církev v ČR	35,00	46
Federace židovských obcí v České republice	36,59	42
Náboženská společnost českých unitářů	3,00	101
Bratrská jednota baptistů	21,70	168
Ostatní církve a náboženské společnosti celkem	1 382,91	
CELKEM	4 136,59	739

Diskuse: Jak řešit vztahy církví a náboženských společností a státu?

Jakou roli by měly hrát církve a náboženské společnosti v české společnosti?

Má stát přispívat na činnost církví či ne? Na co, v jaké míře?

Jak, a zda vůbec, by mělo proběhnout majetkové vypořádání?

http://www.e-cvns.cz/files/cirkve_uvod2.pdf

Jak by měl ekonom zkoumat oblast církví a náboženských společností?

- Zkoumání veřejného sektoru je aplikovanou ekonomií, spojuje lekce z pozitivní ekonomie s normativními cíly
- Pozitivní vs. normativní ekonomie
- Arts of Economics – John Neville Keynes

